

COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

П'ята секція

Справа "Теліга та інші проти України"

(Заява N 72551/01)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

21 грудня 2006 року

*Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у пункті 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.*

У справі "Теліга проти України"

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен, *Голова*,
пані С. Ботучарова,
п. К. Юнгвірт,
п. В. Буткевич,
пані М. Цаца-Ніколовська,
пані Р. Ягер,
п. Р. Маруст,
п. М. Віллігер, *судді*,

та пані К. Вестердік, *Секретар секції*,

обговоривши за закритими дверима 27 листопада 2006 року, виносить таке рішення, прийняте в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено за заявою (N 72551/01), поданою проти України до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція) чотирма громадянами України: пані Любов'ю Володимирівною Телігою - перша заявниця, паном Василем Федоровичем Замоздрою - другий заявник, пані Тетяною Григорівною Головатенко - третя заявниця та паном Володимиром Леонідовичем Білим - четвертий заявник ("заявники") 16 березня 2000 року.

2. Уряд України ("Уряд") був представлений його Уповноваженими - пані Зоряною Бортновською, пані Валерією Лутковською та паном Юрієм Зайцевим.

3. 20 лютого 2004 року Суд вирішив направити Уряду скарги за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті та прийнятності заяви разом.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Перша заявниця народилась у 1949 році. Другий заявник народився у 1946 році. Третя заявниця народилась у 1951 році. Четвертий заявник народився у 1961 році. Всі заявники є громадянами України та проживають у місті Олександрія Кіровоградської області, Україна.

A. Проведення стосовно анулювання майнових угод ВАТ "Олександрійський м'ясокомбінат"

1. Проведення, яке порушено прокуратурою

- 5.** У 1994 році заявники володіли незначним процентом акцій приватизованого ВАТ "Олександрійський м'ясокомбінат", колишнього державного підприємства (далі - ОМ). Вони вклали свої майнові сертифікати, видані державою, в статутний фонд ОМ. Разом заявники володіли 0,25 % акцій ОМ. Зокрема, перша заявниця володіла 109 акціями (0,15 % акцій ОМ), другий та третій заявники володіли 39 акціями (0,05 % акцій ОМ). Четвертий заявник також зробив подібні незначні внески в ОМ, але не зазначив кількість акцій, якими володів.
- 6.** 17 червня 1994 року ОМ було офіційно зареєстроване Кіровоградською районною радою в якості юридичної особи.
- 7.** 21 листопада 1997 року ОМ уклало з Кіровоградською облдирекцією ВАТ "Укрсоцбанк" (УСБ) договір застави на суму 1000000 гривень, гарантією виконання зобов'язань за договором був майновий комплекс ОМ.
- 8.** 11 грудня 1997 року арбітражний суд *"ad hoc"* зобов'язав ОМ сплатити УСБ суму у розмірі 1018493,15 гривень в якості компенсації за прострочення виплат за договором застави.
- 9.** 12 грудня 1997 року УСБ продав майновий комплексом приватній компанії "Ельдорадо".
- 10.** У квітні 1998 року п'ятеро акціонерів ОМ (серед яких не було заявників), Т., П., К., М. та С., подали скаргу прокурору Кіровоградської області щодо визнання недійсним договору між УСБ, ОМ та компанією "Ельдорадо", яка, за їх твердженням, порушила їх право власності. Вони також звернулися до прокурора з проханням бути їх представником та ініціювати цивільне провадження в їх інтересах проти вищезазначених компаній.
- 11.** 2 липня 1998 року Кіровоградський обласний арбітражний суд відхилив як необґрунтований протест прокурора Кіровоградської області на рішення арбітражного суду *"ad hoc"* від 11 грудня 1997 року.
- 12.** У червні 1998 року прокурор Кіровоградської області подав позовну заяву в інтересах зазначених осіб Т., П., К., М. та С. до УСБ та компанії "Ельдорадо" щодо визнання недійсним вищезазначеного договору. (Податкова інспекція м. Кіровограда оскаржила договір купівлі-продажу майна УСБ, цю скаргу було долучено до позовів прокурора Кіровоградської області до ОМ).
- 13.** 3 липня 1998 року Олександрійський міський суд задовольнив позови прокурора та анулював забезпечений договір застави від 21 листопада 1997 року, укладений ОМ, та договір від 12 грудня 1997 року, укладений між УСБ та компанією "Ельдорадо". Він також зобов'язав повернути майно ОМ. Суд вирішив, що дійсна ціна забезпеченого майнового комплексу ОМ складає 12478649,00 гривень та не відповідає сумі, що була сплачена за нього компанією "Ельдорадо". Це рішення не було оскаржене в касаційній інстанції, набрало законної сили та підлягало виконанню.
- 14.** 21 вересня 1998 року голова Кіровоградського обласного суду призупинив виконавче провадження за рішенням від 3 липня 1998 року в результаті відкриття провадження у порядку нагляду у справі на підставі внесеного ним протесту.
- 15.** 7 жовтня 1998 року у результаті розгляду протесту голови Кіровоградського обласного суду президія Кіровоградського обласного суду скасувала рішення Олександрійського

суду від 3 липня 1998 року та направила справу на новий розгляд. Зокрема, президія вирішила, що суд першої інстанції невірно оцінив обставини справи та невірно застосував норми процесуального та матеріального права. Президія дала вказівку нижчестоящому суду повністю вивчити докази та обставини справи і прийняти законне та обґрунтоване рішення, враховуючи зауваження президії. Член президії Кіровоградського обласного суду висловив окрему думку у справі. Він не погодився із скасуванням рішення від 3 липня 1998 року, яке вже набрало законної сили та підлягало виконанню.

16. 27 жовтня 1998 року заступник Голови Вищого арбітражного суду відхилив протест голови Кіровоградського обласного арбітражного суду щодо перегляду у порядку нагляду рішення Кіровоградського обласного арбітражного суду від 2 липня 1998 року.

17. 30 листопада 1998 року заступник Голови Верховного Суду України відмовив у порушенні процедури перегляду в порядку нагляду постанови президії Кіровоградського обласного суду від 7 жовтня 1998 року.

18. 29 березня 1999 року голова Кіровоградського обласного суду у межах своїх повноважень та у порядку ст. 133 ЦПК України вирішив передати справу на розгляд до Ленінського районного суду м. Кіровограда. 31 березня 1999 року справа була передана до Ленінського районного суду м. Кіровограда для подальшого розгляду по суті.

19. 23 травня 1999 року прокуратура м. Олександрії закрила кримінальну справу за обвинуваченням керівництва ОМ у вчиненні шахрайства на підставі відсутності в їх діях складу злочину.

20. 7 червня 1999 року Ленінський районний суд м. Кіровограда відмовив у задоволенні позовів прокурора Кіровоградської області в інтересах акціонерів ОМ Т., П., К., М. та С.

21. 22 грудня 1999 року президія Кіровоградського обласного суду задовольнила протест заступника прокурора Кіровоградської області та скасувала рішення від 7 червня 1999 року й повернула справу на новий розгляд. Зокрема, президія Кіровоградського обласного суду зазначила, що оскільки Ленінський суд не дотримувався вказівок, що були викладені у попередньому рішенні (див. пункт 15), то ним були порушені норми процесуального та матеріального права. Президія також вирішила передати справу на розгляд до Кіровського районного суду м. Кіровограда ("Кіровський суд").

22. 13 липня 2000 року Кіровський суд на підставі ч. 4 ст. 221 ЦПК України зупинив розгляд справи, оскільки в Олександрійському суді тривали інші провадження, які могли б вплинути на вирішення справи. Ці провадження стосувалися позову пані Г. В. Р., директора компанії "Ельдорадо", до ОМ, який стосувався тих самих обставин та предмета спору.

23. 21 серпня 2000 року заступник голови обласного суду повідомив голову Кіровського суду про необхідність прискорити розгляд справи.

24. 24 січня 2001 року прокуратура м. Олександрія відхилила клопотання заявниці щодо повторного порушення кримінальної справи.

25. 2 березня 2001 року голова Кіровоградського обласного суду відхилив скаргу заявників, подану до Голови Верховного Суду України, щодо перегляду справи у порядку нагляду. Зокрема, він зазначив, що оскільки остаточного рішення у справі винесено не

було, то відповідно до ст. 327 ЦПК України немає підстав порушувати перегляд справи у порядку судового нагляду.

26. 4 квітня 2001 року суддя К. Олександрійського суду повідомив заявників, що справу не було розглянуто по суті у зв'язку з надмірним обсягом роботи суду (суддя К. зазначив, що розглянув 140 цивільних та 17 кримінальних справ за останні три місяці). Також заявникам повідомили, що директор компанії "Ельдорадо" двічі, 3 та 15 березня 2001 року, звертався з клопотаннями щодо відкладення розгляду справи, оскільки вона розглядається іншими органами.

27. 13 червня 2001 року Олександрійський суд залишив справу за позовом пані Г. В. Р. без розгляду, у зв'язку із її неявкою у судове засідання. Суд також встановив, що про дату та місце слухання справи її було поінформовано належним чином.

28. 7 вересня 2001 року пані Г. В. Р. подала нові скарги до Олександрійського суду проти ОМ щодо отримання компенсації за матеріальну та моральну шкоду, завдану її майну.

29. 11 вересня 2001 року районна прокуратура м. Кіровограда повідомила заявників про можливість подати позов у їх справі до Кіровського суду. Пізніше їм також повідомили, що 13 червня 2001 року позовна заява пані Г. В. Р. була залишена без розгляду (див. п. 27) і що немає перешкод для розгляду справи по суті в Кіровському суді.

30. 12 листопада 2001 року виконуючий обов'язки голови Кіровоградського обласного апеляційного суду (Апеляційний суд) надав вказівку голові міського суду Кіровського району м. Кіровограда забезпечити розгляд справи заявників протягом розумного строку. Він також зазначив, що відповідний суддя повинен буде надати пояснення кваліфікаційній комісії за скаргою заявників на те, що позов прокурора до ОМ розглядався Кіровським судом протягом нерозумного строку.

31. 5 грудня 2001 року голова Кіровського суду повідомив заявників, що провадження, щодо яких заявники подали скарги, були зупинені (див. п. 12 вище) 13 червня 2000 року з огляду на результат проваджень, розпочатих пані Г. В. Р., які розглядалися Олександрійським судом.

2. Судові провадження першої заявниці

32. 26 грудня 2001 року перша заявниця звернулась до Кіровського суду з позовом до компанії "ТОВ Ельдорадо-ОМ" щодо визнання недійсним зазначеного вище договору купівлі-продажу.

33. 7 лютого 2002 року прокурор Кіровоградської області запропонував об'єднати в одне провадження позов першої заявниці та позов, який 17 червня 1998 року прокуратура подала в інтересах держави та акціонерів ОМ Т., П., К., М. та С.

34. 15 квітня 2002 року прокурор Кіровоградської області повідомив заявників, що він звернувся з клопотанням до Кіровського суду щодо поновлення розгляду справи, що була призупинена 13 червня 2000 року (див. п. 22).

35. 16 квітня 2002 року голова Апеляційного суду вирішив передати справу на розгляд до Ленінського районного суду м. Кіровограда.

36. 17 квітня 2002 року справу було передано до Ленінського суду.

- 37.** 29 квітня 2002 року Олександрійський суд надіслав повідомлення до Ленінського суду про те, що рішенням від 13 червня 2001 року в задоволенні позовних вимог пані Г. В. Р. та інших відмовлено.
- 38.** 30 квітня 2002 року Ленінський суд об'єднав позовні заяви першої заявниці та прокурора до компанії "Ельдорадо" та УСБ в одне провадження. У той самий день суддя відновив розгляд справи.
- 39.** 14 травня 2002 року суд відклав судове засідання у зв'язку з неявкою сторін.
- 40.** 3 червня 2002 року голова Кіровського суду повідомив першу заявницю, що судові засідання у справі досі відкладені. Він також повідомив, що матеріали справи були передані до Ленінського суду для вивчення у зв'язку з розглядом іншої справи.
- 41.** 25 липня 2002 року розгляд справи було призупинено у зв'язку з неявкою сторін до суду.
- 42.** 8 і 29 листопада та 24 грудня 2002 року суд призупинив слухання у справі у зв'язку з неявкою сторін до суду.
- 43.** 22 січня 2003 року Ленінський суд завершив розгляд справи в частині позову прокурора (оскільки акціонери Т., П. та М. відкликали свої позови, а інші два акціонери були вочевидь не зацікавлені в судовому розгляді справи). Справа за позовом, поданим першою заявницею, залишалася невирішеною.
- 44.** 24 лютого 2003 року суд переніс розгляд справи на 17 березня 2003 року у зв'язку з неявкою до суду представника відповідача.
- 45.** 17 березня 2003 року Ленінський суд звернувся з проханням до голови Апеляційного суду передати справу до Олександрійського суду, оскільки сторони знову не з'явилися до суду.
- 46.** 19 березня 2003 року Апеляційний суд передав справу за позовом першої заявниці до "Ельдорадо" та ОМ в Олександрійський суд на розгляд по суті.
- 47.** 7 квітня 2003 року Апеляційний суд поінформував першу заявницю про те, що справу було передано до Олександрійського суду (згідно зі ст. 133 ЦПК України). Того ж дня суддя Олександрійського суду запропонував сторонам зустрітися для вирішення справи.
- 48.** 17 квітня 2003 року суддя Олександрійського суду вирішив призначити розгляд справи на 27 травня 2003 року.
- 49.** 27 травня та 10 червня 2003 року слухання справи було відкладено у зв'язку з неявкою відповідача до суду.
- 50.** 10 липня 2003 року Господарський суд м. Кіровограда визнав ОМ банкрутом.
- 51.** 19 серпня та 1 вересня 2003 року відповідач знову не з'явився до суду.

- 52.** 17 вересня 2003 року Олександрійський суд відмовив у задоволенні позову першої заявниці, оскільки сплинув строк позовної давності. Суд встановив, що заявниця подала позов більше ніж через три роки після укладення договору.
- 53.** 14 листопада 2003 року Олександрійський суд зобов'язав першу заявницю сплатити судові мито.
- 54.** 8 грудня 2003 року суддя Олександрійського суду відмовив першій заявниці в прийнятті апеляційної скарги, оскільки вона не сплатила державне мито для її подання.
- 55.** 5 лютого та 22 квітня 2004 року Апеляційний суд відмінив рішення Олександрійського суду від 14 листопада та від 8 грудня 2003 року та направив справу на новий розгляд.
- 56.** 26 лютого 2004 року Олександрійський суд відхилив скаргу першої заявниці у зв'язку з тим, що вона не дотримувалася вимог її належного подання, а саме - не надала копію скарги.
- 57.** 4 березня 2004 року заявниця надала копію своєї скарги.
- 58.** 1 квітня 2004 року Апеляційний суд прийняв скаргу до розгляду.
- 59.** 22 квітня 2004 року Апеляційний суд відмінив рішення від 17 вересня 2003 року та направив справу на новий розгляд до Олександрійського суду в новому складі.
- 60.** 21 травня 2004 року перша заявниця внесла зміни до свого позову.
- 61.** 2 липня 2004 року Олександрійський суд завершив розгляд справи. Зокрема, суд встановив, що перша заявниця не є стороною вищезазначеного майнового договору.
- 62.** 10 березня 2005 року Апеляційний суд відмінив це рішення та направив справу на розгляд по суті.
- 63.** 22 травня 2006 року Олександрійський суд відмовив у задоволенні позову першої заявниці до "Ельдорадо" та УСБ щодо визнання незаконності забезпечення та договору купівлі-продажу майна ОМ.
- 64.** 7 червня 2006 року районний прокурор м. Кременчука поінформував першу заявницю про те, що кримінальна справа, порушена за фактом шахрайства при продажі майна ОМ, досі триває.
- 65.** 9 червня 2006 року перша заявниця подала апеляційну скаргу на рішення від 22 травня 2006 року.
- 66.** 17 липня 2006 року пан Г., суддя Апеляційного суду, відмовився прийняти апеляційну скаргу першої заявниці, оскільки суд першої інстанції не зобов'язав сплатити судові мито для подання скарги (відповідно до Декрету Кабінету Міністрів України "Про державний податок" державне мито складає 1 % від ціни позову або від 3 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян). Справу повернули до Олександрійського суду для прийняття рішення щодо сплати судового мита, яке мало бути винесене до 28 серпня 2006 року.
- 67.** Справа досі знаходиться у провадженні судів України.

Б. Судовий розгляд щодо виконання рішень проти ОМ на користь першої заявниці

68. 28 червня 1998 року Олександрійський суд зобов'язав ОМ виплатити першій заявниці борг із заробітної плати в сумі 767,28 гривень.

69. У січні 2004 року перша заявниця подала цивільний позов проти державної виконавчої служби м. Олександрії про визнання незаконним невиконання рішення, винесеного на її користь.

70. 27 грудня 2004 року Олександрійський суд розглянув позов першої заявниці та зобов'язав державну виконавчу службу м. Олександрія виплатити їй 1383 гривень в якості компенсації за матеріальну та моральну шкоду.

71. 12 квітня 2005 року Апеляційний суд відмінив це рішення та направив справу на новий розгляд.

72. Справа досі знаходиться у провадженні суду першої інстанції.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

A. Конституція України 1996 року

73. Відповідні положення Конституції України наступні: Основними засадами судочинства є:

- 1) законність;
- 8) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом;
- 9) обов'язковість рішень суду.

Законом можуть бути визначені також інші засади судочинства в судах окремих судових юрисдикцій.

Б. Закон України "Про внесення змін до Цивільно-процесуального кодексу України" від 21 червня 2001 року

74. Відповідні положення Закону від 21 червня 2001 року наступні:

II. Перехідні положення

1. Цей Закон набуває чинності з 29 червня 2001 року.
3. Цивільні справи, які до 29 червня 2001 року надійшли для касаційного розгляду, вирішуються в порядку, визначеному для розгляду апеляційних скарг.
4. Справи з протестами на судові рішення, внесені до 29 червня 2001 року, направляються до Верховного Суду України для розгляду в касаційному порядку.
5. Рішення, які станом на 29 червня 2001 року набрали чинності, можуть бути оскаржені в касаційному порядку протягом трьох місяців.

ЩОДО ПРАВА

I. Попередні зауваження

A. Четвертий заявник

75. Суд зазначив, що останній та єдиний лист, що надійшов від четвертого заявника, датований 10 серпня 2000 року. Далі суд відмітив, що 10 липня 2003 року перша, другий та третя заявники направили листа, в якому твердили, що вони є єдиними заявниками у справі.

76. Керуючись п. 1 (а) ст. 37 Конвенції, Суд вирішив, що четвертий заявник не має наміру вимагати розгляду його скарги. Крім того, відповідно до п. 1 ст. 31 *in fine*, Суд не виявив жодних особливих обставин відносно поваги до прав людини, які визначені в Конвенції та протоколах до неї, які б вимагали подальшого розгляду його скарги.

B. Межі розгляду справи

77. 12 липня 2005 року перша заявниця подала додаткову нову скаргу до суду про невиконання рішення, прийнятого 28 липня 1998 року Олександрійським міським судом на її користь проти ОМ, приватизованої компанії. На думку Суду, ця скарга не стосується первинної скарги, яку було подано до Суду півтора роки тому та яку сторони вже прокоментували. Отже, Суд вважає, що наразі немає необхідності розглядати окремо ці питання (справа "Пиряник проти України", N 75788/01, пп. 19 - 20, від 19 квітня 2005 року).

II. ЩОДО ПРИЙНЯТНОСТІ

78. Перша, другий та третя заявники скаржилися на надмірно довгий розгляд їх цивільної справи. Вони також зазначали, що за відсутності засобів юридичного захисту не могли поскаржитися на надмірно довгий розгляд справи і мали обмежений доступ в суди України. Вони посилалися на п. 1 статті 6 та статтю 13 Конвенції, відповідно до яких:

"Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру".

"Кожен, чії права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження".

79. В подальшому скаржники заявляли про порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції. Вони зазначали, що акції ОМ, які їм належали, втратили свою цінність в результаті незаконних фінансових угод, що уклалися керівництвом ОМ. Згідно з цим положенням:

"Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права".

"Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням

майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів".

А. Скарги, подані другим та третьою заявниками

80. Уряд зазначив, що скарги гр. Заморозда та гр. Головатенко повинні бути визнані неприйнятними, оскільки вищезазначені особи не є сторонами судового розгляду щодо визнання недійсними майнових угод ОМ. Тому їх позови відповідно до п. 1 ст. 6 та ст. 13 Конвенції повинні бути відхилені як такі, що не відповідають *ratione personae* положенням Конвенції згідно зі статтею 34 Конвенції. Ці скарги, які були подані на підставі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, повинні бути відхилені відповідно до пп. 1 та 4 ст. 35 Конвенції в зв'язку з тим, що заявники не використали всі національні засоби юридичного захисту.

81. Заявники не погодилися з таким рішенням. Зокрема, вони зазначали, що прокурор, який діяв в інтересах п'яти акціонерів ОМ Т., П., К., М. та С. (див. п. 10), не виключає зацікавленості інших акціонерів в результаті розгляду справи.

82. Суд зазначає, що позови прокурора, об'єднані з позовами Податкової інспекції (див. п. 12), були подані в інтересах вищезазначених акціонерів посадовою особою (див. справу "*Merit проти України*", N 6656/01, п. 63, від 30 березня 2004 року), яка мала право втрутитися для захисту конституційних прав певних акціонерів, держави та громадських інтересів. Спир у справі стосувався "визначення цивільних прав та обов'язків" акціонерів Т., П., К., М., С., які *inter alia* звернулися з проханням до прокурора представляти їх інтереси та від початку брали участь в провадженні (див. п. 10).

83. Відповідно до цього, Суд знов повторює, що особа не може скаржитися на порушення своїх прав у судовому процесі, стороною якого вона не була, навіть якщо вона і була одним з акціонерів компанії, якої стосується справа (див., наприклад, "*F. Santos Lda. and Fachadas проти України*", N 49020/99, від 19 вересня 2000 року; "*Носов проти Росії*", N 30877/02, від 20 жовтня 2005 року). Беручи до уваги, що другий та третя заявники не були сторонами у справі про визнання недійсними майнових угод ОМ, Суд вважає, що вони не зазнали шкоди, яку вони заявляють (див. *Federation chretienne des temoins de Jehovah de France v. France (dec)*, N 53430/99, ECHR 2001-XI).

84. Згідно з цим рішенням скарги, подані другим та третім заявниками, повинні бути відхилені як такі, що не відповідають *ratione personae*, відповідно до пп. 3 та 4 ст. 35 Конвенції.

Б. Скарги, подані першою заявницею

85. Уряд стверджував, що скарга першої заявниці відповідно до п. 1 статті 6 та статті 13 Конвенції також має бути визнана непринятною, оскільки вона була приєднана до вищезазначених справ лише у грудні 2001 року, і що ця частина провадження, яка оскаржується, не була безпідставно довгою. Згідно зі скаргами заявниці, поданими на підставі ст. 1 Першого протоколу, вони повинні бути відхилені відповідно до статті 34 Конвенції, оскільки заявниця була акціонером, що володів меншістю акцій ОМ.

86. Заявниця не погодилась. Зокрема, вона зазначила, що той факт, що прокурор розпочав справу від імені п'яти акціонерів ОМ, не виключає зацікавленість інших акціонерів у судовому процесі. У зауваженнях стосовно скарг, поданих на підставі ст. 1 Першого протоколу, заявниця стверджувала, без посилання на будь-які факти або документи, що майнові угоди ОМ спричинили значне знецінення її акцій.

В. Оцінка Суду

87. По-перше, щодо скарги заявника, поданої на підставі ст. 1 Першого протоколу Конвенції, Суд зазначає, що заявниця, як власник меншості акцій ОМ (0,15 %) (див п. 6), не може заявляти, що відносно неї були порушені положення ст. 1 Першого протоколу в результаті дій, вчинених відносно майна компанії (див. *Penton v. Turkey*, N 24463/94, від 14 квітня 1998 року), так як порушення корпоративної таємниці можливе лише при наявності особливих обставин (див. *Agrotexin v. Greece*, судове рішення від 24 жовтня 1995 року, серія А N 330 А, п. 66). Суд не виявив жодних особливих обставин в цій справі. Він відповідно вирішує, що ця частина скарги першої заявниці повинна бути відхилена відповідно до статті 34 Конвенції як несумісна з *ratione personae*.

88. Відносно п. 1 статті 6 Конвенції Суд зазначає, що сторони не заявляли про її застосування стосовно того, чи стосується спір "визначення прав та обов'язків цивільного характеру". Суд відповідно розгляне справу, виходячи з того, що це положення є застосовуваним.

89. Суд вважає, з огляду на заяви сторін, що скарга першої заявниці, подана на підставі п. 1 статті 6 та статті 13 Конвенції щодо необґрунтованої тривалості розгляду справи та недостатності засобів юридичного захисту, порушує серйозні питання фактів та права відповідно до Конвенції, встановлення яких вимагає розгляду справи по суті. Суд доходить висновку, що ці скарги не є вочевидь необґрунтованими відповідно до п. 3 ст. 35 Конвенції. Інших підстав для визнання їх неприйнятними встановлено не було. Відповідно вони повинні бути визнані прийнятними.

III. ЩОДО СУТІ

А. Стверджувані порушення п. 1 ст. 6 Конвенції

90. Уряд стверджував, що не було значних затримок розгляду справи з вини судів України. Зокрема, було зазначено, що затримки розгляду справи у квітні - грудні 2002 року відбулися з вини заявниці.

91. Заявниця не погодилася з цим. Зокрема, вона зазначила, що суди України затягували слухання по справі.

92. Суд встановлює, що період, який розглядається, почався 26 грудня 2001 року, коли перша заявниця подала скаргу в своїх інтересах. Суд зазначає, що справа ще досі знаходиться у провадженні суду першої інстанції більше ніж чотири роки та одинадцять місяців.

93. Суд нагадує, що "розумність" тривалості судового розгляду має визначатись з огляду на обставини справи та наступні критерії: складність справи, поведінка заявника та компетентних органів та важливість предмета позову для заявниці у справі (див. *"Світлана Науменко проти України"*, N 41984/98, п. 77, від 9 листопада 2004 року).

94. Суд вважає, що предмет судового розгляду не був особливо складним.

95. Щодо поведінки заявниці Суд не виявив значних затримок, спричинених поведінкою заявниці. Крім того, Уряд не надав доказів такої поведінки заявниці. Суд також зазначив, що затримки судового розгляду з вини заявниці стосуються періодів, коли слухання відкладалися п'ять разів через те, що і заявниця, і відповідач не з'являлися до суду (див. пп. 38, 40 та 41). Ці затримки у сумі складають шість місяців, і органи влади не

відповідальні за них. Вони також не можуть відповідати за відкладення розгляду справи на чотири місяці у зв'язку з неявкою відповідача на п'ять слухань (див. пп. 48 та 50). Однак вони мали б вчинити відповідні дії для забезпечення присутності відповідача у суді або продовжити розгляд справи за відсутності відповідача.

96. Суд зазначив, що були певні затримки з вини органів судової влади, спричинені багаторазовими направленнями справи на новий розгляд з апеляційного суду до судів першої інстанції та передання справи з одного суду до іншого. Зокрема, зазначено, що справа направлялася на новий розгляд тричі апеляційним судом та двічі судом першої інстанції (див. пп. 35, 45, 58 та 61).

97. На завершення, з огляду на обставини справи, тривалість судового розгляду з грудня 2001 року і до сьогоднішнього часу, тобто протягом чотирьох років та одинадцяти місяців, Суд вирішує, що мала місце безпідставна затримка у розгляді справи заявниці.

98. Відповідно було порушення п. 1 статті 6.

Б. Стверджуване порушення ст. 13 Конвенції

99. На завершення перша заявниця скаржилася, що в Україні немає ефективних заходів юридичного захисту, які б могли бути використані для отримання компенсації за надмірно довгий судовий розгляд цивільної справи. Заявниця посилалася на статтю 13 Конвенції.

100. Уряд зазначив, що перша заявниця мала можливість використати різні процесуальні засоби у суді, що розглядав справу, для прискорення її розгляду. Наприклад, у випадку неявки відповідача до суду заявниця могла вільно вимагати розгляду справи без його участі або вимагати від представників відповідача з'явитися до суду. Уряд дійшов висновку, що не було порушено статтю 13 Конвенції в частині відсутності ефективних засобів захисту скарг заявниці на підставі п. 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості судового розгляду.

101. Суд знову зазначає, що стаття 13 гарантує ефективні засоби юридичного захисту національними органами влади за порушення вимог п. 1 статті 6 розглянути справу в розумний строк (див. *Kudia v. Poland*, N 30210/96, п. 156, ECHR 2000-XI). Суд зазначає, що "ефективним" є той засіб, який може бути використаний або для прискорення винесення рішення судом, що розглядає справу, або щоб стороні судового процесу була виплачена відповідна компенсація за затримки, які мали місце (див. "*Кудла проти Польщі*", пп. 157 - 159). Крім того, засіб, встановлений статтею 13, повинен бути правильно "ефективним" як практично, так і юридично ("*Кудла проти Польщі*", N 30210/96, п. 157, ECHR 2000-XI). Існування такого засобу повинно бути достатньо визначено не тільки в теорії, але й на практиці. В іншому випадку йому не вистачатиме ознак доступності та ефективності (див. *inter alia, Mifsud проти Франції* (dec.) [GC], no. 57220/00, ECHR 2002-VIII).

102. Щодо засобів захисту, зазначених вище, і з огляду на усталену практику Суду з питань тривалості судового розгляду, Суд зазначає, що Уряд не пояснив, яким чином використання таких засобів могло прискорити провадження у справі або як це могло дозволити отримати компенсацію за затримки розгляду справи, яка тривала. Крім того, Уряд не навів прикладу з практики національних судів, щоб довести, що такі дії сторони є успішними. Суд також зазначає, що лист виконуючого обов'язки голови Кіровоградського обласного суду від 12 листопада 2001 року ніяк не вплинув на подальші судові розгляди (див. п. 30).

103. За цих обставин Суд вважає, що не було в достатній мірі встановлено, що застосування засобів юридичного захисту, запропонованих Урядом, забезпечило б виплату компенсації першій заявниці у зв'язку з тривалістю судового розгляду (див. *"Сфименко проти України"*, N 55870/00, п. 64, від 18 липня 2006 року).

104. Таким чином, Суд вирішує, що мало місце порушення статті 13 Конвенції в частині відсутності ефективних та доступних засобів юридичного захисту щодо скарги першої заявниці з приводу тривалості розгляду його цивільній справі.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

105. У статті 41 зазначено:

"Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію".

А. Шкода

106. Перша заявниця вимагала 80000 гривень втраченої вигоди, 60000 гривень втраченого прибутку та 1200 гривень річної допомоги. Також заявниця вимагала сплатити їй відшкодування моральної шкоди у розмірі 100000 гривень.

107. Уряд зазначив, що вимоги про відшкодування матеріальної шкоди були необґрунтованими та надмірними. Уряд звернувся з проханням до Суду визначити розмір компенсації на засадах справедливості відповідно до практики Суду.

108. Суд не призначає виплати з відшкодування матеріальних збитків, які вимагала перша заявниця, оскільки немає обґрунтування того, що ця шкода впливає з констатованого порушення норм Конвенції. Однак Суд вважає, що перша заявниця може вважатися такою, що зазнала моральних страждань від непомірної тривалості розгляду справи. Тому Суд на засадах справедливості присуджує заявниці 1700 євро за завдану моральну шкоду.

Б. Судові витрати

109. Перша заявниця не заявляла вимог про відшкодування витрат, понесених в результаті розгляду справи Судом чи судами України.

110. Відповідно Суд нічого не присуджує в цій частині (див. *"Дульський проти України"*, N 61679/00, п. 100, від 1 червня 2006 року).

В. Пеня

111. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- 1.** *Вирішує* виключити скаргу четвертого заявника зі списку справ, що розглядаються;
- 2.** *Визнає* прийнятними скарги першої заявниці в частині, що стосується надмірної тривалості судового розгляду та відсутності засобів юридичного захисту, та відхиляє решту вимог, викладених у заяві;
- 3.** *Постановляє*, що мало місце порушення п. 1 статті 6 Конвенції;

4. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції;

5. *Постановляє*, що:

(а) протягом трьох місяців з дати, коли це рішення стане остаточним, відповідно до п. 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити першій заявниці 1700 євро (одна тисяча сімсот євро) за завдану моральну шкоду та будь-який податок, що може підлягати сплаті з зазначеної суми;

(б) вищезазначені суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(в) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсотки;

6. *Відхиляє* решту скарг першої заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено в письмовій формі 21 грудня 2006 року відповідно до пп. 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Голова

П. ЛОРЕНЦЕН

Секретар

К. ВЕСТЕРДІК

Надруковано:

"Офіційний вісник України",

№ 29, 28 квітня 2007 р.